

УДК 343.353.1

В. В. ШАБЛИСТИЙ

Володимир Вікторович Шаблистий, доктор юридичних наук, доцент, професор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

БЕЗВІДПОВІДАЛЬНІ ЗЛОВЖИВАННЯ ТА ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ, СЛУЖБОВА НЕДБАЛИСТЬ: ЩО ДАЛІ?

Конституція України у ч. 2 ст. 6 проголосила, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. Таке положення Основного Закону однозначно зобов'язує всіх без винятку осіб, які перебувають на повному чи частковому державному забезпеченні, діяти лише так, як записано у відповідному нормативно-правовому акті. Звичайно, подібна іділія є певною мірою утопічною, оскільки у будь-яку історичну епоху розвитку людства певні «державні мужі» намагаються та діють всупереч інтересам служби з метою одержання будь-яких додаткових привілеїв, переваг, неправомірної винагороди. Крім дещо заідеологізованої високої правової культури «чиновників» та дещо притупленої нетерпимості населення до корупційних проявів, справжньою перепороною для корупції стало вітчизняне законодавство, що знаходиться у стані постійного пошуку оптимального стану.

Так, відповідно до закону України від 14 жовтня 2014 р. «Про запобігання корупції»¹, за вчинення корупційних правопорушень передбачено чотири види юридичної відповідальності (альтернативних, до речі, тобто як всі одразу, так і один вид окремо):

- 1) цивільно-правова;
- 2) дисциплінарна;
- 3) адміністративна;
- 4) кримінальна.

Одразу зазначу, що найбільше проблем виникає при притягненні винуватих осіб саме до кримінальної відповідальності за корупційні злочини та злочини, пов'язані із корупцією.

Поняття корупційного злочину у якості примітки до ст. 45 Кримінального кодексу (далі – КК) України (у самій статті вказано, що за жодних умов звільнення від кримінальної відповідальності не можливе у випадку вчинення корупційного злочину) – корупційними злочинами відповідно до цього Кодексу вважаються злочини, передбачені ст.ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені ст.ст. 210, 354, 364, 364¹, 365², 368-369² цього Кодексу. Не критикуючи зайвий раз таке «поняття» корупційних злочинів, слід вказати на парадоксальну ситуацію – за чотири корупційні злочини та один, пов'язаний із корупцією, наче б то відповідальність передбачена, проте реалізувати її неможливо.

Мова йде про прийняття у травні 2014 р. закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України»², яким, серед всього іншого, внесено зміни та доповнення до ст. 364 КК України в частині розуміння істотної шкоди у виключно матеріальному значенні:

3. Істотною шкодою у статтях 364, 364¹, 365, 365², 367 вважається така шкода, яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (далі – н.м.д.г.).

4. Тяжкими наслідками у статтях 364–367 вважаються такі наслідки, які у двісті п'ятдесят і більше разів перевищують н.м.д.г.

У висновку Головного науково-експертного управління Верховної ради України щодо тоді ще законопроекту не знайшлося місця критики таких змін, а пояснювальна записка, серед всього іншого, виділяється тим, що подібні зміни не потребують проведення консультацій із громадськістю³.

В. О. Навроцький з цього приводу зазначає, що хоча в пунктах 3 та 4 примітки до ст. 364 КК України йдеться про розмір шкоди, кратний н.м.д.г., який має грошову оцінку, це зовсім не означає, що кримінальна

відповідальність за зловживання владою настає лише в разі заподіяння матеріальної шкоди. Наслідки нематеріального характеру – пов'язані із заподіянням шкоди соціального, політичного, морального, організаційного та іншого характеру – не мають грошової оцінки. Відповідно, неможливо визначити еквіваленту такої шкоди в одиницях, кратних н.м.д.г. Відтак, щодо вказаних у примітці статей КК України та інших про злочини у сфері службової діяльності, на які поширюється роз'яснення поняття істотної шкоди та тяжких наслідків, проблематично встановити і зміст наслідків нематеріального характеру, і саму наявність таких наслідків у розумінні, яке їм надає КК України. Винятком може бути хіба що врахування похідних наслідків заподіяння певної шкоди. Тому напрошується загальний висновок: як істотна шкода чи тяжкі наслідки може враховуватися будь-яка за характером шкода, якщо вона піддається грошовій оцінці та відповідно до такої оцінки досягла встановленого розміру⁴.

О. В. Кришевич та А. В. Савченко буквально розуміють нові примітки 3 та 4 до ст. 364 КК України та зазначають, що виходячи зі змісту визначення цієї ознаки (істотної шкоди) і зважаючи на те, що її не диференційовано в кримінальному законі, як це було раніше, на ту, яка полягає в заподіянні матеріальних збитків, і ту, яка має нематеріальний вимір, слід зробити висновок, що істотна шкода має виключно майновий характер. Остання включає в себе: 1) втрати, яких особа зазнала внаслідок знищення або пошкодження речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки); 2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було реально порушено (упущена вигода). Розмір грошового відшкодування моральної шкоди не може включатись у зміст істотної шкоди (так само й тяжких наслідків)⁵.

Тут має місце буквально та, на жаль, єдине правильне розуміння «букви закону» – немає матеріальної шкоди, немає ні зловживання владою, ні її перевищення, ні службової недбалості.

На противагу цьому В. І. Тютюгін вважає, що в пунктах 3 і 4 примітки до ст. 364 КК України законодавче визначення істотної шкоди і тяжких наслідків розкривається лише стосовно тих випадків, коли ці наслідки пов'язані із заподіянням матеріальних збитків. Але це зовсім не означає, що ці злочини не можуть спричинити і наслідки нематеріального характеру. Можливість спричинення останніх прямо впливає зі змісту диспозицій ч. 1 ст.ст. 364, 364¹, 365, 365² і 367 КК України, у яких наслідки визначаються як заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб. Отже, такі наслідки не можуть обмежуватися спричиненням лише матеріальних збитків, бо зазначені в законі відповідні права, свободи та інтереси не можуть бути зведені тільки до суто майнових, і тому шкода може бути визнана істотною, якщо порушуються не тільки майнові, а й інші, наприклад, основні конституційні права і свободи людини і громадянина (право на життя, здоров'я, особисту безпеку і недоторканість, виборчі, трудові, житлові права тощо).

Таким чином, положення, викладені у п.п. 3 і 4 примітки до ст. 364 КК України, поширюються далеко не на всі випадки спричинення істотної шкоди чи тяжких наслідків, а стосуються лише тих із них, які полягають у заподіянні матеріальних збитків. Інакше кажучи, у зазначених пунктах примітки зміст тих наслідків, які можуть бути спричинені у разі вчинення злочинів, передбачених ст.ст. 364, 364¹, 365, 365² і 367 КК України, розкриваються далеко не в повному обсязі. У тих випадках, коли такі наслідки полягають у заподіянні майнової шкоди і, отже, можуть бути піддані грошовій оцінці, закон (п.п. 3 і 4 примітки до ст. 364 КК України) чітко визначає обсяг такої шкоди, використовуючи для цього такий формалізований кількісний показник (критерій), як розмір н.м.д.г. Якщо ж при вчиненні цих злочинів спричиняється немайнава шкода, яка має оціночний характер і тому не може бути визначена за допомогою чітких кількісних (формалізованих) критеріїв, питання про визнання такої шкоди істотною чи наслідків тяжкими вирішується судом вже не на підставі пп. 3 і 4 примітки до ст. 364 КК України, а в кожному окремому випадку з урахуванням обставин конкретного кримінального провадження.

Таким чином, істотна шкода, як злочинний результат вчинення цих діянь:

- а) може полягати в заподіянні матеріальних збитків чи
- б) виражатися в наслідках тільки нематеріального характеру або
- в) поєднувати в собі наслідки як матеріального, так і нематеріального характеру.

Питання про істотність шкоди, яка полягає в заподіянні наслідків нематеріального характеру, вирішується в кожному окремому випадку з урахуванням обставин конкретного кримінального провадження, бо в таких ситуаціях істотна шкода є оціночним поняттям. При вирішенні цього питання потрібно враховувати ступінь негативного впливу протиправного діяння на нормальну діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, організацій, установ, які належать до юридичних осіб публічного або приватного права; характер завданої нематеріальної шкоди; кількість потерпілих фізичних чи юридичних осіб; розмір моральної, організаційної шкоди тощо⁶.

О. О. Дудоров та Г. М. Зеленов визначили зміст кримінально-правових понять «істотна шкода» і «тяжкі наслідки» як ознак складів злочинів, передбачених ст.ст. 364, 364¹, 365, 365², 366, 367 КК України. На підставі аналізу висловлених у юридичній літературі підходів встановили, що внаслідок законодавчих змін від 13 травня 2014 р. сферу застосування зазначених кримінально-правових заборон обмежено. При цьому вони обстоюють положення про те, що поняттями істотної шкоди і тяжких наслідків із погляду кримінальної відповідальності за службові злочини можуть охоплюватися не лише майнові збитки, а й інші суспільно небезпечні наслідки – за умови, що відновлення порушених прав, свобод чи законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави або територіальної громади пов'язане з понесенням ними майнових втрат у відповідних розмірах⁷.

Думається, що вчені намагаються виправдати безглузде рішення законодавця. Разом із тим, Верховний Суд України дав однозначну відповідь, керуючись принципом верховенства закону, хоча міг би і застосувати верховенство права (про це зазначу далі).

Так, Судова палата у кримінальних справах Верховного Суду України у своїй Постанові від 27 жовтня 2016 р. вказала, що диспозиція частини першої ст. 364 і частини першої ст. 365 КК України, якими передбачено відповідальність за заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або громадським чи державним інтересам, чи інтересам юридичних осіб, може становити не лише майнову шкоду, а й включати прояви немайнової шкоди, але тільки ті, які можуть одержати майнове відшкодування (як істотна шкода може враховуватися будь-яка за характером шкода, якщо вона піддається грошовій оцінці та відповідно до такої оцінки досягла встановленого розміру). Таким проявом немайнової шкоди, який міг би бути інкримінований засудженим А. та Б. за частиною першою ст. 365 КК України як заподіяння істотної шкоди (за ознакою підризу авторитету правоохоронних органів), є позбавлення Г. права на свободу пересування протягом 4 годин, якби наслідки цього заподіяння досягли б розміру, що у 100 (сто) і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Так, за конкретних обставин справи, наслідки нематеріального характеру, які піддаються грошовій оцінці (реальна шкода) та відповідно до такої оцінки досягли встановленого розміру («істотної шкоди» чи «тяжких наслідків») із заподіянням шкоди охоронюваних Конституцією України чи іншими законами прав та свобод людини і громадянина (соціального, політичного, морального, організаційного чи, іншого характеру), можуть бути із: спричинення фізичної шкоди – витрати на лікування чи протезування потерпілої особи; порушення законних прав та інтересів громадян – витрати на відновлення таких прав (виплати незаконно взятому під варту чи ув'язненому або незаконно звільненому з роботи чи навчання, відшкодування за невиконання судового рішення, компенсацію шкоди від поширення відомостей, які ганьблять особу тощо); політичної шкоди (витрати на проведення нових виборів та заходів антитерористичного характеру тощо); організаційної шкоди (витрати на відновлення роботи установи).

При цьому Суд вважає, що у вироку (ухвалі) має бути чітко встановлено й доведено, що саме вчинення того чи іншого службового злочину стало причиною відповідних наслідків. Обчислення їх розміру також має бути належним чином підтверджено (у т.ч. цивільним позовом, як підтвердження факту та розміру реальної майнової шкоди) та не викликати сумнівів⁸.

Отже, тільки прямі матеріальні збитки або нематеріальні, проте матеріально обчисленні. Однозначно заподіяння легких тілесних ушкоджень при перевищенні влади нереально матеріально обчислити на відповідні розміри. У зв'язку із цим злочин є, а відповідальність кримінальна може настати лише в разі подання заяви у справах так званого приватного обвинувачення. По факту – декриміналізація значної частини злочинів у сфері службової діяльності та діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.

Всім відома ч. 5 підрозділу 1 Розділу XX «Прикінцеві та перехідні положення» Податкового кодексу України «якщо норми інших законів містять посилання на н.м.д.г., то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 гривень, крім норм адміністративного та кримінального законодавства в частині кваліфікації адміністративних або кримінальних правопорушень, для яких сума н.м.д.г. встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, визначеної підпунктом 169.1.1 п.169.1 ст.169 розділу IV цього Кодексу для відповідного року 169.1.1. (сума податкової соціальної пільги у розмірі, що дорівнює 50 відсоткам розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, – для будь-якого платника податку»⁹.

У ст. 7 Закону України «Про державний бюджет»¹⁰ вказано, що з 01 січня 2017 р. прожитковий мінімум для працездатних осіб становить 1600 гривень.

Отже, для цілей застосування норм адміністративного та кримінального законодавства в частині кваліфікації адміністративних правопорушень або злочинів використовується сума в розмірі 800 гривень, що є половиною прожиткового мінімуму для працездатних осіб на 2017 рік, н.м.д.г. у тому числі для визначення розміру істотної шкоди та тяжких наслідків у значенні примітки 3 та 4 до ст. 363 КК України. Звідси, істотна шкода для ст.ст. 364, 364¹, 365, 365², 367 КК України – 80 тис. грн, тяжкі наслідки для ст.ст. 364–367 КК України – 200 тис. гривень.

Аргументи, наведені О. О. Дудоровим, Г. М. Зеленовим, В. О. Навроцьким та В. І. Тютюгіним та іншими вченими, є цілком слушними та могли бути реалізовані Верховним судом України, керуючись наступним.

02 травня 2016 р. Верховна Рада України прийняла два закони: «Про статус суддів та судоустрій»¹¹ та «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)»¹².

Нова редакція ст. 129 Конституції України: «Суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права» є співзвучною зі ст. 2 нового Закону «Про статус суддів та судоустрій»: Завдання суду. 1. Суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права забезпечує кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 129 Конституції України до цього передбачала, що судді при здійсненні правосуддя незалежні й підкоряються лише закону, тобто тут йшлося про верховенство закону, у вказаних змінах – про верховенство права.

У 2004 р. Конституційний Суд України розтлумачив принцип верховенства права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну

діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним із проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України¹³.

Суддя Конституційного Суду України В. І. Іващенко не погодився із цим та вважає, що із сформульованого в наведеному рішенні визначення принципу верховенства права впливає можливість протиставлення законодавства і таких «соціальних регуляторів», як норми моралі, традиції, звичаї тощо. При цьому в разі колізії норм законів і цих «регуляторів» пріоритет надається останнім, оскільки закон «іноді може бути й несправедливим, у тому числі обмежувати свободу та рівність особи»¹⁴.

Отже, принцип верховенства права став ключовим при здійсненні правосуддя, що надає суду по суті необмежені дискреційні повноваження, оскільки вони тепер можуть керуватися і неписаними правилами, що було неможливим при дії принципу законності.

На мою думку, таке рішення законодавця є передчасним, проте дає право суду враховувати і нематеріальні збитки від службових злочинів, оскільки закони мають бути соціально справедливими. Традиції та звичаї українського народу однозначно вимагають адекватної реакції держави на заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб службовими зловживаннями, перевищенням влади або службовою недбалістю та ін. Лише час покаже, чи реалізує певний суд принцип верховенства права у наведеному випадку.

Слід звернути увагу на той факт, що ч. 2 ст. 365 КК України передбачає відповідальність за перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу як дії, передбачені частиною першою цієї статті, якщо вони супроводжувалися насильством або погрозою застосування насильства, застосуванням зброї чи спеціальних засобів або болісними і такими, що ображають особисту гідність потерпілого, діями, за відсутності ознак катування.

На думку окремих вчених та практиків, такий склад злочину є формальним та не охоплює істотну шкоду як обов'язкову ознаку цього злочину, оскільки починається словами «ті самі дії...». Про хибність такого твердження свідчить розпочата реалізація принципу верховенства права навіть при відсутності вказівки на нього. Йдеться про наступне.

Так, Артемівський міськрайонний суд Донецької області 27 жовтня 2016 р. визнав винуватим двох осіб у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 365 КК України та зазначив, що в результаті перевищення А. і Б. службових повноважень, яке супроводжувалось застосуванням насильства, С. було спричинено забій м'яких тканин правої надбрівної дуги, який відноситься до легких тілесних ушкоджень, порушено гарантовані Конституцією України права С. на свободу, на повагу до його гідності і недоторканості, що є істотною шкодою (курсив мій – *В.Ш.*) для охоронюваних законом прав та інтересів С., та підірвано авторитет органу державної влади – Артемівського міськвідділу (з обслуговування м. Артемівська та Артемівського району) ГУ МВС України в Донецькій області¹⁵.

Рішення суду в наведеному випадку є незаконним, оскільки істотна шкода не обчислена матеріально та однозначно не досягає 80 тис. гривень. Якби було посилення на вказане рішення Конституційного суду України щодо тлумачення принципу верховенства права, тоді б і згадану Постановою Верховного Суду України можна було б покритикувати.

Подібних рішень чимало: за даними Держаної судової адміністрації України, протягом 2015 р. за ч. 2 ст. 365 КК України засуджено 35 осіб, за ч. 1–5, за ч. 3–2; тоді як за перше півріччя 2016 р. всього лише 9 осіб, з яких 3 – за ч. 2 ст. 365 КК України. Більш того, до 2013 р. (фактично до вказаних змін) за ст.ст. 364–367 КК України щороку засуджувалось близько 1000 осіб, з яких більше третини – за службову недбалість. Нині за вказаними статтями кількість засуджених становить декілька десятків на рік. Фактично небезпечна поведінка службових осіб залишилася поза межами запобіжної дії кримінального закону.

Таким чином, постійно оновлювана політика в сфері боротьби з корупцією призвела до декриміналізації значної частини злочинів у сфері службової діяльності, що можна характеризувати крилатим висловом М. І. Бажанова як «дрімуче юридичне невігластво». Як можна виміряти матеріально, наприклад, декількагодинне тримання підозрюваного прикутим до батареї у приміщенні відділу поліції мінімум на 80 тис. грн? Як виміряти у грошовому еквіваленті мінімум на 80 тис. грн втрачені матеріали по кримінальному провадженню? Відповідь одна – ніяк, тепер це не заборонено, це не злочини. На жаль, таких прикладів можна наводити безліч. Тут навіть принцип верховенства права не допоможе. Безглузді зміни та доповнення до КК України не піддаються жодному поясненню, а тому згадані примітки до ст. 364 КК України потребують однозначних змін.

¹ Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України від 05.12.2014. – 2014 р. – № 49. – Стор. 3186. – Ст. 2056.

² Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України : Закон України від 13 травня 2014 р. № 1261-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 28. – Ст. 937.

³ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України : Проект Закону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50403

⁴ Настільна книга детектива, прокурора, судді : коментар антикорупційного законодавства / за ред. М. І. Хавронюка. – К. : ВД «Дакор», 2016. – С. 198–199. – 496 с.

⁵ Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко [та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – С. 847. – 1064 с.

⁶ Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. проф. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна та ін. – Х. : Право, 2015. – С. 502–503. – 680 с.

⁷ Дудоров О. О. Істотна шкода і тяжкі наслідки як ознаки складів злочинів у сфері службової діяльності: проблеми тлумачення кримінального закону / О. О. Дудоров, Г. М. Зеленов // Право України. – 2016. – № 12. – С. 69–81.

⁸ Постанова Верховного Суду України від 27 жовтня 2016 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/C77C4F09B0663A29C225806B0056B5AA](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/C77C4F09B0663A29C225806B0056B5AA)

⁹ Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.

¹⁰ Про державний бюджет України : Закон України від 21 грудня 2016 року № 1801-VIII // Голос України від 27.12.2016. – № 248.

¹¹ Про статус суддів та судоустрій : Закон України № 1386-VIII від 31.05.2016 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59259

¹² Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України № 974-VIII від 03.02.2016 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57209

¹³ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02 листопада 2004 року № 15-рп/2004 // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 219.

¹⁴ Там само.

¹⁵ Матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень : Справа № 219/8414/2013-к : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62271356>

Резюме

Шаблюстий В. В. Безвідповідальні зловживання та перевищення влади, службова недбалість: що далі?

У статті акцентується увага на непотрібному внесенні змін та доповнень до кримінального законодавства на прикладі декриміналізації значної частини злочинів у сфері службової діяльності та діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг. Робиться висновок про те, що наслідки як ознака злочинів, передбачених ст.ст. 364–367 КК України, мають носити виключно матеріальний характер, а нематеріальні – можливо враховувати у випадку реалізації судами розширеного значення принципу верховенства права і то у сугубо теоретичній площині.

Ключові слова: злочин, склад злочину, істотна шкода, покарання, авторитет держави, службова діяльність, перевищення та зловживання владою, верховенство права.

Резюме

Шаблюстий В. В. Безответственные злоупотребления и превышения власти, служебная халатность: что дальше?

В статье акцентируется внимание на ненужном внесении изменений и дополнений в уголовное законодательство на примере декриминализации значительной части преступлений в сфере служебной деятельности и деятельности, связанной с предоставлением публичных услуг. Делается вывод о том, что последствия как признак преступлений, предусмотренных ст.ст. 364–367 УК Украины, должны носить исключительно материальный характер, а нематериальные – возможно учитывать в случае реализации судами расширенного значения принципа верховенства права и то в чисто теоретической плоскости.

Ключевые слова: преступление, состав преступления, существенный вред, наказание, авторитет государства, служебная деятельность, превышение и злоупотребление властью, верховенство права.

Summary

Shablysty V. Irresponsible abuse and excess of powers, negligence, what's next?

The article focuses on unnecessary amending the criminal law on the example of decriminalization of significant part of crimes in the area of official duties and activities associated with the provision of public services. The author has concluded that consequences of a sign of crimes under articles 364–367 of the Criminal Code of Ukraine shall be exclusively financial in nature, and intangible – might consider in the case of realization by courts of expanded meaning of the principle of the rule of law, even in purely theoretical terms.

Key words: crime, corpus delicti, substantial harm, punishment, authority of the state, official activity, excess and abuse of power, the rule of law.